

Till Utbildningsminister *Mats Persson*

För kännedom till Skolminister *Lotta Edholm*

Företrädare för samtliga lärosäten med lärarutbildningar och skolhuvudmän överlämnar härmed förslag till det Nationella ULF-avtalet rörande *Praktiknära forskning i samverkan* med det övergripande syftet att utveckla och förbättra undervisningen och verksamheten i skolväsendet genom en stärkt vetenskaplig grund.

Förslaget har utarbetats gemensamt mot bakgrund av de utvärderingar¹ av försöksverksamheten² som redovisades i mars 2022 och den avsiktsförklaring³ som antogs för perioden 2022–2024 efter riksdagens beslut om forskningspropositionen som innebär att de så kallade ULF-avtalen permanentas och utökas.⁴ I linje med avsiktsförklaringen arbetar vi för en sömlös övergång till den permanenta organisationen för ULF som ska träda i kraft 1 januari 2025.

Med detta förslag till avtal hemställer vi att det Nationella ULF-avtalet tecknas mellan staten och företrädarna för skolhuvudmännen att gälla för tiden 1 januari 2025 – 31 december 2034.

Kommentarer till Nationella ULF-avtalet

Nationella ULF-avtalet rör ett av samhällets största åtagande, skola och utbildning, vars kvalitet är avgörande för samhällets framtida utveckling. Nationella ULF-avtalet vidareutvecklar de processer och strukturer för samverkan mellan lärosäten och skolhuvudmän som utvecklats och fördjupats i anslutning till försöksverksamheten. I avsiktsförklaringen 2017⁵ som vägledde arbetet under försöksperioden underströks den långsiktiga målsättningen att praktiknära forskning om tjugo år ska utgöra grunden för de professionellas yrkesutövning inom skolväsendet och för lärar- och forskolläraryrkesutbildningarna. ULF-avtalet syftar alltså till att bygga såväl konkreta förbättringar som förmåga att samtidigt stå på vetenskaplig, professionell och tillämpbar grund i utvecklingen av en bättre skola. Nationellt ULF-avtal avser perioden 2025–2034, och det kommer att utvärderas och revideras inför kommande avtalsperioder.⁶

Nationella ULF-avtalet är ett viktigt komplement till den mångfald av initiativ som görs inom utbildningsområdet. ULF-avtalet utmärks av tät samverkan mellan lärosäten och skolhuvudmän som bygger på ömsesidigt behov av och respekt för varandras olika kunskaper.

¹ https://www.ulfavtal.se/digitalAssets/709/c_709236-l_3-k_extern-utva-rdering-ulf.pdf;
https://www.ulfavtal.se/digitalAssets/709/c_709236-l_3-k_ulf_slutredovisning.pdf

² U2015/03572/UH; U2017/01129/UH

³ https://www.ulfavtal.se/digitalAssets/709/c_709236-l_3-k_ulf_avsiktsforklaring_220301.pdf

⁴ Prop 2020/21:60 Forskning, frihet, framtid – kunskap och innovation för Sverige, bland annat sid 33

⁵ https://www.ulfavtal.se/digitalAssets/679/c_679100-l_3-k_20170621avsiktsforklaring_underskriven.pdf

⁶ En förebild för detta avtal är ALF avtalet <https://ki.se/media/205364/download?attachment>

De yrkesverksammas behov av ny kunskap och deras delaktighet och medverkan i framtagandet av kunskap är centralt.

ULF-avtalet reglerar endast en begränsad del av forskningen inom det utbildningsvetenskapliga området. Som framkommer av Utbildningsvetenskapliga kommitténs forskningsöversikt 2023 behövs en generell förstärkning av finansieringen av forskning inom det utbildningsvetenskapliga området.⁷ Det är också viktigt med en mer sammanhållen och balanserad forskningsfinansieringsstruktur inom området och att staten har en samlad strategi för utvecklingen på längre sikt inom sektorn som möjliggör för alla aktörer att bidra för en bättre kvalitet i verksamheterna. ULF-avtalet är i detta sammanhang en viktig del.

Frågor för fortsatt beredning

Frågor som är väsentliga för avtalets implementering och som behöver beredas ytterligare anges och kommenteras nedan.

Den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU) inom lärar- och förskollärarytbildningarna är ett gemensamt ansvar för lärosäten och skolhuvudmän och därmed en viktig mötesplats som grund för vidare samverkan. Här kommer samverkan inom Nationella ULF-avtalet naturligt in. I det fortsatta arbetet behöver statens ansvar för lärarutbildning utformas på ett sådant sätt att det stärker det gemensamt ansvarstagande för utbildningarna.

Implementeringen av Nationella ULF-avtalet sker i en tid med stor kompetensbrist inom flera områden som berör såväl skolhuvudmän som lärosäten. Vi kommer att arbeta för att förbättra möjligheterna för individen att kombinera forskning och undervisning och att arbeta både på ett lärosäte och hos en skolhuvudman. Det inkluderar fortsatt arbete med att synliggöra karriärvägar inspirerade av ALF-avtalens ”från student till docent”⁸: från lärarutbildning, i och genom VFU, examensarbeten, undervisning hos skolhuvudman, deltagande i det kommande professionsprogrammet, deltagande i forskningsprojekt till möjlighet att disputerat och senare ansöka om docentur.

För att uppfylla Skollagens krav på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet behövs fler forskarutbildade lärare och förskollärare.⁹ De fem ULF-noderna i Nationella ULF-avtalet är beredda att driva forskarskolor inom området praktikinrä forskning i samverkan och emotser därför riktade satsningar. Nationella ULF-avtalet innehåller emellertid inte förslag om finansiering av forskarskolor. Dessa bör regleras i annan ordning eftersom de berör såväl lärosätenas basanslag, skolhuvudmännens möjligheter att finansiera doktorander (till viss del med riktade medel via Skolverket) samt regeringens satsningar via externa finansiärer.

Tillämpningen av Lagen om etikprövning av forskning som avser människor (2003:460), har diskuterats under försöksverksamheten.¹⁰ Det handlar om att finna en tillämpning som

⁷ Forskningsöversikt 2023 Utbildningsvetenskap <https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2023-01-31-forskningsoversikt-2023-utbildningsvetenskap.html>

⁸ Se t.ex. <https://old.liu.se/medfak/student-docent?!=sv>

⁹ Prop. 2022/23:54 sid 26, 61, 69 s

¹⁰ https://www.ulfavtal.se/digitalAssets/709/c_709236-l_3-k_ulf-spaning-6_etik.pdf

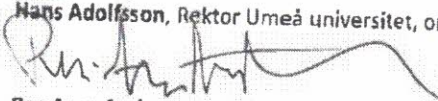
skyddar individer och samtidigt möjliggör sådan forskning som detta avtal reglerar. Eventuellt kan regelverket behöva ses över.

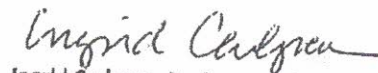
Forskningsmässigt är utbildningsområdet, från förskola till vuxenutbildning och högre utbildning, brett och tvärvetenskapligt och det innefattar många discipliner. Nationella ULF-avtalet förutsätter ett utbrett och väl fungerande arbete med forskningsöversikter som är tillgängliga för de yrkesverksamma. Skolforskningsinstitutets arbete på detta område är således av stor betydelse för en fortsatt gynnsam utveckling.

Stockholm 2023-06-01

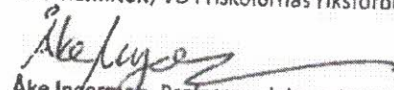
Arbetsgruppen för framtagandet av Nationell ULF-avtal

Hans Adolfsson, Rektor Umeå universitet, ordf. SUHF,

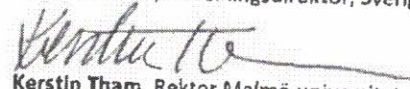

Per-Arne Andersson, Ordf. Friskolornas riksförbund, v. ordf. Ifous,

Ingrid Carlgren, Professor, ledamot av styrelsen Idéburnas skolors riksförbund,

Ulla Hamilton, VD Friskolornas riksförbund,

Åke Ingerman, Professor, dekan vid Utbildningsvetenskapliga fakulteten Göteborgs universitet,

Monica Sonde, Avdelningsdirektör, Sveriges Kommuner och Regioner,

Kerstin Tham, Rektor Malmö universitet, ordf. SUHF:s expertgrupp för lärarutbildning,

Jonas Tosteby, Vicerektor för utbildning, Högskolan Dalarna, ledamot i SUHF:s expertgrupp för lärarutbildning.